

Joustava opintoketju Pohjois-Savossa

Sosiaalialan työryhmän raportti

Toimittaneet
Tuula Peura
Ulla Kekäläinen

Joustava opintoketju Pohjois-Savossa –hanke

Joustava opintoketju Pohjois-Savossa –hankkeen sosiaalialan työryhmän jäsenenä ja tämän raportin laatimiseen osallistuneet henkilöt:

<i>Jäsenet</i>			
Vidgren	Mervi	Savonia-amk	Pj.
Leskinen	Tapio	Savonia-amk	
Pohjolainen	Auli	Savonia-amk	
Vatanen	Tuula	Humak	
Hämäläinen	Juha	KuY	
Puurunen	Piia	KuY	
Miettinen	Tuija	KYY, opiskelija	
Byman-	Tina	Savonia, opiskelija	
Raatikainen			
Rosenberg	Soile	Humak, opiskelija	
Forsberg	Tuija	KYY, opiskelija	

Joustava opintoketju sosiaali-, humanistisella ja kasvatusalalla Pohjois-Savossa

1. Joustavan siirtymisen määrittely

Joustava siirtyminen nähdään molemminpuolisena siirtymisenä ammattikorkeakoulusta yliopistoon ja yliopistosta ammattikorkeakouluun. Siirtyminen nähdään joustavana silloin, kun aikaisempi tutkinto huomioidaan tulevissa opinnoissa. Siirtymiset korkea-asteelta toiseen tulisi huomioida opiskelijavalintamenettelyn ja opiskelijoiden ohjauksen kehittämisessä. Siirtymisestä tulee olla selkeää informaatiota eri tahoilla (opiskelijat ja henkilökunta), jotta se toteutuu joustavasti. Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon hakeuduttaessa edellytetään vähintään 3 vuoden soveltuva alan työkokemus. Kuopion yliopiston osalta tässä raportissa tarkastellaan siirtymistä sosiaalityön- ja sosiaalipedagogiikan pääaineissa.

2. Aikaisempien opintojen hyväksilukeminen / opintojen korvaaminen ja hyväksilukemiskäytännöt 1.8.2005 alkaen

Kuopion yliopisto: Opintoja voidaan korvata muissa yliopistoissa suoritetuilla vähintään samantasoisilla ja samansisältöisillä opinnoilla siten, että tutkinnolle asetetut tavoitteet täyttyvät (=korvaaminen). Tutkintoon voi myös liittää muiden yliopistojen (ml. ulkomaisten yliopistojen) opintoja (=sisällyttäminen). Hyväksilukemista anotaan siihen tarkoitetulla lomakkeella, joka toimitetaan liitteineen (todistus, opintosuoritusote tms.) oppiainevastaavalle tai yksittäisen opintojakson johtajalle. Opintojaksotasolla hyväksilukemisesta arvioi ja päättää opintojakson johtaja ja sitä laajemmista kokonaisuuksista oppiainevastaava. Opintojen hyväksilukemista koskevat yleiset ohjeet löytyvät opinto-oppaasta ja käytännön ohjeita antavat laitoksella opetussihteeri ja opettajatuutorit.

- Sosiaalityön pääaine (KuY):

- o opistoasteen sosiaalikasvattaja tai vastaava koulutus 20 op.
- o sosionomi (AMK) 74 op + hopsin kautta.
- o sosiaalihuoltaja ja sosionomi: 154 op
- o jos on soveltuva yliopiston kandidaatin tai maisterin tutkinto: suoritettava 60 op kandidatkinnosta
- o muut mahdolliset hyväksiluvut tapahtuvat HOPSin kautta opettajatuutorin tai oppiainevastaavan kanssa neuvottelemalla. Yksittäisten opintojaksojen hyväksiluvuista päättävät kunkin opintojakson johtajat.

- Sosiaalipedagogiikan pääaine (KuY):

- o hyväksiluvut tapahtuvat HOPSin kautta aikaisemman tutkinnon sisällön perusteella oppiainevastaavan kanssa neuvottelemalla.

Savonia-ammattikorkeakoulu: Savonia-ammattikorkeakoulun tutkintosäännössä (hyväksytty 12.09.05) esitetään perusteet, joilla opiskelija voi esittää luettavaksi hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan vastaavia opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja ja harjoittelua muilla samantasoisilla opinnoilla taikka vastaavalla harjoittelulla tai työkokemuksella. Toisen asteen opintoja ei suoraan lueta hyväksi. Opintojen hyväksilukemisesta yksikössä vastaa koulutuspäällikkö tai tulosaluejohtajan tehtävään määräämät henkilö(t). Hyväksilukemista anotaan siihen tarkoitetulla lomakkeella, joka toimitetaan liitteineen (todistus, opintosuoritusote tms.) opintojakson vastuuopettajalle. Opintojaksotasolla hyväksilukemisesta arvioi ja päättää opintojakson opettaja ja sitä laajemmista kokonaisuuksista tehtävään määrätty henkilö(t). Hyväksilukupäätös tulee tehdä 4 viikon kuluessa siitä, kun opiskelija on hakenut hyväksilukupäätöstä. Siirto-opiskelijoiden osalta HOPS:n laatii opinto-ohjaaja ja sen hyväksyy koulutuspäällikkö. HOPS:n laadinnassa tehdään yhteistyötä sosiaalialan koulutusohjelmasta vastaavan henkilön kanssa.

- Sosionomi (AMK):

- o YTK (pääaineena sosiaalityö) 150 op.
- o muut mahdolliset hyväksiluvut katsotaan HOPSin kautta.

Humanistinen ammattikorkeakoulu, Kuopion koulutusyksikkö: Opintoja voidaan korvata HOPSin kautta: ”Opiskelijan on mahdollista korvata tutkintoon kuuluvia opintoja ja harjoittelua muilla samantasoisilla opinnoilla tai vastaavalla harjoittelulla tai työkokemuksella. Muualla aikaisemmin suoritetuilla samantasoisilla ja vastaavansisällöisillä opinnoilla tai vastaavalla, aikaisemmin suoritettulla harjoittelulla tai työkokemuksella voidaan korvata koulutusohjelman opetussuunnitelmaan kuuluvia opintoja. Korvata voidaan korkeintaan 10 vuotta aikaisemmin suoritettuja opintoja. Kokonaisuun tutkintoihin sisältyviä opintoja voidaan kuitenkin korvata silloinkin, kun tutkinnon suorittamisesta on kulunut yli 10 vuotta.” (Humanistisen ammattikorkeakoulun tutkintosääntö 1.8.2005 alkaen)

- **Viittomakielentulkki (AMK):**

- o opintojen korvaavuudet tapahtuvat HOPS:n kautta aikaisemman tutkinnon sisällön perusteella. Korvaavuuksista neuvotellaan hops-ohjaajana toimivan lehtorin kanssa.

3. Opiskelijavalintamenettely ja sen kehittäminen

- **Sosiaalityön pääaine (KuY):**

- o valintakoe tai erityisryhmissä hakeminen (avoimen väylä tai muu erityishaku). Avoimen väylä avattiin ensimmäistä kertaa keväällä 2005, jolloin enimmäiskiintiöksi määriteltiin 2 opiskelijaa. Vuonna 2006 avoimen väylää laajennetaan ja enimmäiskiintiö on 5 opiskelijaa. Hakuedellytyksenä ovat noin 40 ov Avoimessa yliopistossa suoritettuja opintoja siten, että sosiaalityön perusopinnot 15ov hyvin tiedoin suoritettuna ja lisäksi sosiaalityön aineopintoja tai jonkun toisen oppiaineen opintoja (huom. väyläkriteerit ovat edelleen opintoviikkoina). Avoimen väylää kehitetään edelleen ja selvitetään mm. sitä onko tarpeellista ja mahdollista että tulevaisuudessa avoimen väylän haku järjestetään kaksi kertaa vuodessa.

- **Sosiaalipedagogiikan pääaine (KuY):**

- o valintakoe tai erityisryhmissä hakeminen (avoimen väylä tai muu erityishaku). Avoimen väylän kautta enimmäiskiintiöksi on määriteltä 2 opiskelijaa. Väyläkriteereinä on noin 60 ov Avoimessa yliopistossa suoritettuja opintoja (huom. väyläkriteerit ovat edelleen opintoviikkoina). Hakuedellytyksenä 35ov sosiaalipedagogiikan opintoja ja 15 ov sivuaineeksi soveltuvan oppiaineen tai muun oppiaineen opintoja.
- o **kehittämistarve:** Kehittämisehdotuksena mietittävä olisiko jonkinlaiselle kiintiölle tarvetta sosionomi (AMK)-opiskelijoille.

- **Sosionomi (AMK):**

- o nuorisoasteella yhteishaku ja valintakoe. Aikuiskoulutuksessa ammattikorkeakoulu päättää hakumenettelyt ja valintakriteerit.
- o **kehittämistarve:** Avoimen ammattikorkeakoulun väylää tulisi kehittää. Tulevaisuudessa vajaiden opiskelijaryhmien täydentäminen tulisi olla mahdollista.
- o **ylempi ammattikorkeakoulututkinto:** Ammattikorkeakoulu päättää hakumenettelyt ja kriteerit. Savonia-ammattikorkeakoulussa ei tässä vaiheessa ole sosiaalialan ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta.

- **Viittomakielentulkki (AMK):**

- o Nuorisoasteella yhteishaku ja valintakoe, joka sisältää ennakkotehtävän ja valintakoepäivän. Aikuiskoulutuksessa koulutusohjelma päättää hakumenettelyt ja valintakriteerit, hakuedellytyksenä on opistoasteen viittomakielentulkkin tutkinto.
- o **kehittämistarve:** Avoimen ammattikorkeakoulun väylää tulisi kehittää, ja vajaiden opiskelijaryhmien täydentämismahdollisuutta viittomakieltä osaavilla, hakukelpoisilla hakijoilla tulisi tarkastella.
- o **ylempi ammattikorkeakoulututkinto:** Ammattikorkeakoulu päättää hakumenettelyt ja kriteerit. Humanistisessa ammattikorkeakoulussa ei tässä vaiheessa ole humanistisen- ja kasvatustieteen ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta.

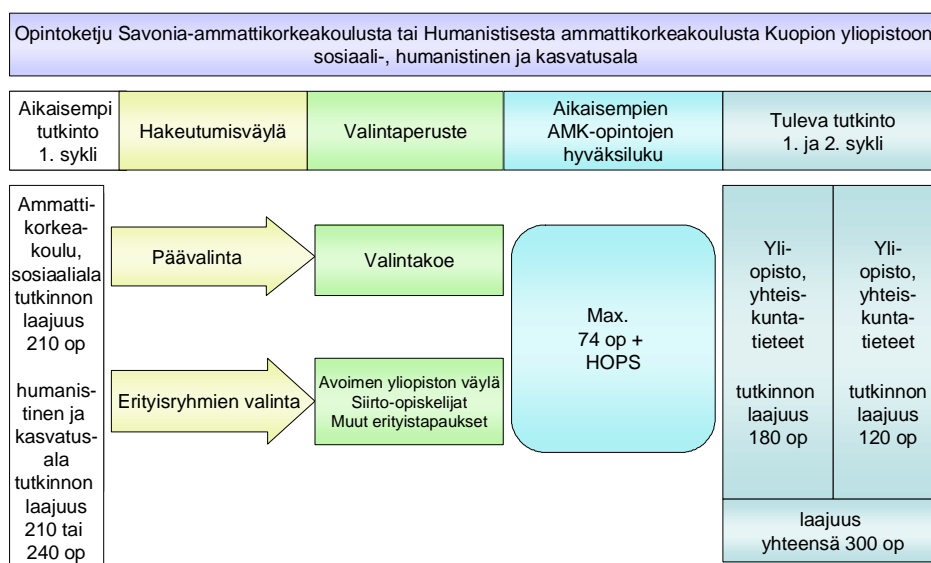
4. Täydentävät opinnot

- Siirtymistä korkea-asteelta toiselle on tarkasteltu lähinnä aikaisempien korkeakouluopintojen hyväksilukujen ja korvaavuuksien kautta 1. syklissä 1. sykliin (katso kuviot 1-4). Siirtymistä on tarkasteltu lähinnä vertailemalla tutkintojen sisältöjä. Sisältöjen tarkastelu on tuonut esille sen, että erot ammatillisissa painotteissa ja tieteellisissä painotteissa koulutuksissa ovat

niin selkeät, ettei siirtymistä tällä hetkellä voi tapahtua ammattikorkeakoulun 1. syklistä suoraan yliopiston 2. sykliin. Lisäksi yliopiston 2. syklin maisteriopintoihin ei tähän mennessä ole järjestetty erillistä opiskelijavalintaa.

- Opiskelijat ovat hakukelpoisia ilman täydentäviä opintoja, kun ammattikorkeakoulusta valmistuneet hakeutuvat yliopistossa yhteiseen kandidaatin ja maisterin tutkintoon. Poikkeuksina toimivat erilliset maisteriohjelmat.
- Täydentävien opintojen tarve on konkretisoitunut erillisissä maisteriohjelmissä. Pääsääntöisesti erillisiin maisteriohjelmiin valitut ovat joutuneet kustantamaan täydentävät opinnot itse.
- Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos on järjestänyt erillisrahoituksella (ESR) erillisiä maisteriohjelmiä. Esimerkkinä **Nuorisokasvatuksen maisteriohjelma (80 ov), 2005-2007:** Koulutukseen ovat voineet hakeutua kandidaattitutkinnon tai vastaavat opinnot suorittaneet henkilöt tai ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet henkilöt (sosionomi, yhteisöpedagogi tai kulttuurituottaja). Pääaineena on sosiaalipedagogiikka, sivuaineena nuorisokasvatuksen opinnot. Hakijat, joilla oli ammattikorkeakoulututkinto, suorittivat lisäksi 40 ov:a täydentäviä opintoja. Täydentävät opinnot koostuivat sosiaalipedagogiikan perusopinnoista sekä akateemisista yleisopinnoista (sis. kieli- ja viestintäopinnot).
- **Kehittämistarve:** Erillisen opiskelijavalinnan käyttöönotto yliopiston 2. syklin maisteriopintoihin. Korkeakoulujen näkemys tulisi olla yhtenevä koko Euroopassa. Avoin ammattikorkeakoulu ja avoin yliopisto voisivat olla suositeltavia täydentävien opintojen suorituspaikkoja.

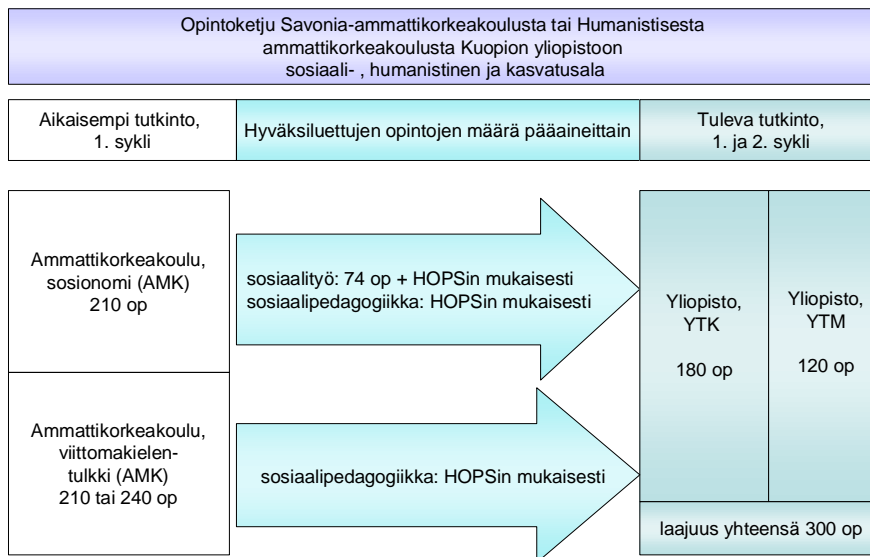
Opintoketjut Savonian, Humakin Kuopion yksikön ja Kuopion yliopiston välillä sosiaalialalla on esitetty kuvissa 1.1 -1.4.

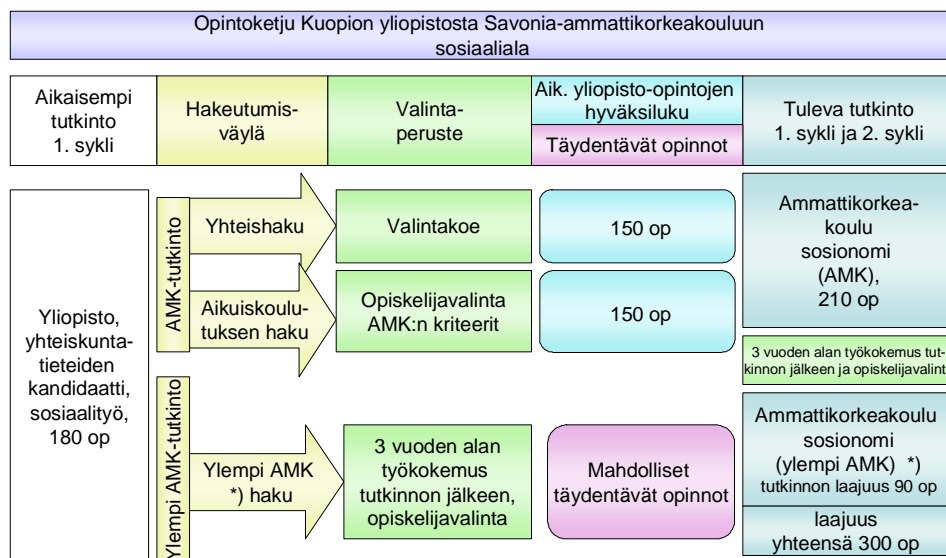
Kuva 1.1

Opintoketju sosiaali- tai humanistisella ja kasvatustieteiden alalla Savonia-ammattikorkeakoulusta tai Humanistisesta ammattikorkeakoulusta Kuopion yliopistoon.

Alla kuvassa (kuva 1.2) on tarkennettu edellisen kuvaa niin, että sosiaalialan tutkinnot ja pääaineet on eroteltu tähän kuvioon.

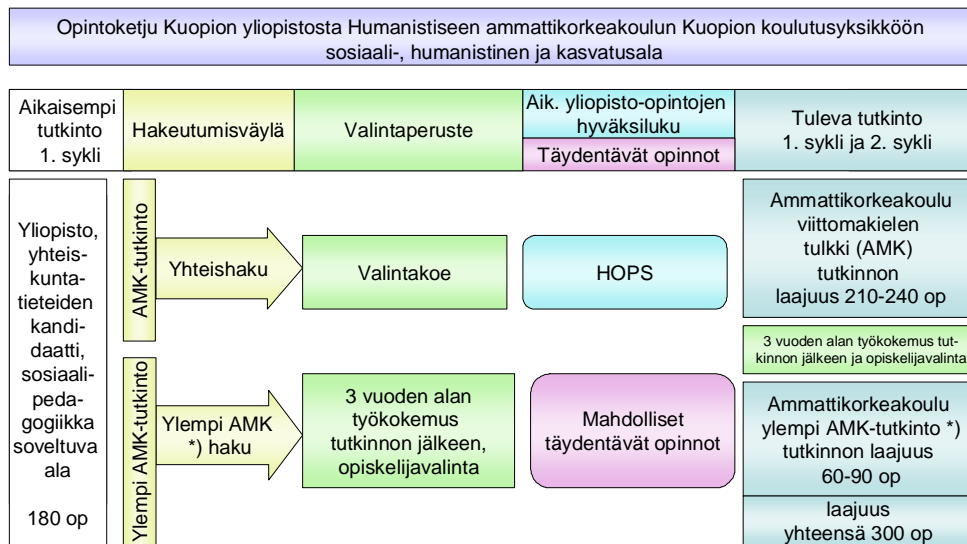

Kuva 1.2 Opintoketju sosiaalialalla Savonia-ammattikorkeakoulusta tai Humanistisesta ammattikorkeakoulusta Kuopion yliopistoon ja opintojen hyväksilukeminen pääaineittain.

Kuva 1.3 Opintoketju sosiaalialalla Kuopion yliopistosta Savonia-ammattikorkeakouluun. *) sosiaalialan ylempi AMK-tutkinto on vasta suunnitteilla.

Pohjois-Savossa on mahdollista opiskella myös Humakin viittomakielentulkin koulutusohjelmassa. Opintoketju kyseisellä alalla on esitetty kuvassa 1.4.

Kuva 1.4 Opintoketju sosiaali-, humanistisella ja kasvatusalalla Kuopion yliopistosta Humanistiseen ammattikorkeakouluun. *) alan ylempi AMK-tutkinto on vasta suunnitteilla.

5. Opinto-ohjauksen kehittäminen

Nykyinen tilanne

- **KuY:** Yleisestä opintoneuvonnasta vastaava tiedekunnan opintoasioiden päällikkö. Tiedekunnan kansliassa annettava ohjaus koskee erityisesti opintohallinnollisia kysymyksiä ja opiskelijavalintoja. Pääainekohtaista opintoneuvontaa antavat opettajatutorit ja oppiainevastaavat. Yksittäisiin opintojaksoihin liittyvää neuvontaa antavat kyseisten opintojaksojen johtajat. Tenttimiseen ja opintosuoritusten kirjaamiseen liittyviin kysymyksiin vastaa laitoksen opintojaksojen osalta opetussihteeri. Opintojen ohjaus korostuu opintojen alkuvaiheessa, jolloin järjestetään laitoksen ja tiedekunnan opiskelijainfot ja opintojen suunnitteluseminaarit kaikille uusille opiskelijoille. Pääaineisiin nimetään opettajatutorit. Kaikki uudet opiskelijat laativat henkilökohtaisen opintosuunnitelman (HOPS), joka käydään läpi opettajatutorin kanssa. Opiskelijoilla on myös pääaineittain omat opiskelijatutorit.

Sosiaaliryössä opettajien ja opiskelijoiden vuorovaikutus on ammatillisesta painotuksesta johtuen ollut perinteisesti tiivistä ja henkilökohtaisen ohjauksen tasolle ulottuvaa. Opinnossa painottuvat tieteellis-tutkimuksellisten ja teoreettisten opintojen ohella opintojen alusta saakka ammatillisten valmiuksien kehittäminen, johon liittyvät ammatillisen kasvun ja persoonallisuuden kehittäminen ja kasvun tukeminen. Sosiaaliryön ensimmäisen vuoden opiskelijoiden kanssa pidetään ohjaus- ja palautetilaisuudet syys- ja kevätlukukaudella (HOPS-työskentely).

Sosiaalipedagogiikan pääaineessa kehitetään opiskelijoiden ja opettajien välille jatkuvaa vuorovaikutusta ja luontevia ohjauksellisia suhteita vuosittain syyslukukauden alussa toteutettavan tulevaisuusverstaan avulla. Tulevaisuusverstaas on tarkoitettu kaikkien vuosikurssien yhteiseksi opintojen suunnittelun ja henkilökohtaisen ohjauksen opintokokonaisuudeksi (HOPS-työskentely), jonka avulla uudet opiskelijat otetaan sisään akateemisiin opintoihin ja akateemiseen yhteisöön. Opiskelijoiden välillä toimii sähköisessä muodossa sosiaaliverkko, johon valitaan vuosittain verkkoa koordinoivan oppiaineen yliassistentin lisäksi keskustelua ylläpitävät opiskelijavastuuhenkilöt. Verkon tarkoituksena on tarjota tukea työn ohessa ja matkan takaa opiskelevien aikuisopiskelijoiden tilanteeseen, joilla on vaikeuksia yhdistää opiskelua työelämän ruuhkauttamaan elämäntilanteeseensa.

Kandidaattivaiheessa ja syventävien opintojen vaiheessa opintojen ohjauksena toimivat opettajien vastaanotot opiskelijoiden kanssa sovittuina aikoina, HOPS-työskentelyn jatkaminen ja HOPS:n tarkistaminen tarvittaessa sekä muu henkilökohtainen opintojen ohjaus.

- **Savonia-amk:** Kaikki opiskelijat laativat kirjalliset HOPSit ja niitä päivitetään vähintään kerran lukukaudessa. Hopsien laadinnasta vastaavat ammatillisen kasvun ohjaaja-opettajat. Opiskelijat saavat systemaattiset, joustavasti opiskelijoiden tarpeisiin vastaavat ohjauspalvelut. Lisäksi toimivat ammatillisen kasvun ryhmät, joissa on noin 6 opiskelijaa /ryhmä, ja joita vetää ammatillisen kasvun ohjaaja-opettaja. Opinto-ohjausta tekevät opinto-ohjaajat, opettajatuutorit, opiskelijatuutorit ja tukipalveluhenkilöstö. Sosionomi (AMK) -koulutus lisämessä on saanut opetusministeriön myöntämän valtakunnallisen laatupalkinnon v. 2002-2003 kehitetystä ammatillisen kasvun ohjausjärjestelmästä. Amk:ssa kaikkien ammatillisen kasvun opettajien ja opinto-ohjaajien tulisi osata neuvoa opiskelijoita yliopistoon siirtymisessä.
- **Humak:** ”Kaikki opiskelijat laativat henkilökohtaiset HOPSit, joita päivitetään opintojen edessä tai suunnitelmien muuttuessa. Systemaattisesti kerran lukukaudessa toteutettavat henkilökohtaiset ohjauskeskustelut käydään vuosikursille määritellyn hops-ohjaajana toimivan lehtorin kanssa. Tämän lisäksi ohjausta annetaan opiskelijan tarpeen mukaan. Ohjausta annetaan sekä yksilö- että ryhmäohjauksena. Opinto-ohjausta tekevät hops-ohjaajan lisäksi muut lehtorit, opintosihtööri, työvalmentajat sekä opiskelijatuutorit. Myös Humakin opintojen arviointijärjestelmä, joka perustuu yksinomaan sanallisiin palautteisiin, on osa ohjausjärjestelmää.”

Kehittämistarve ja suunnitelmat

- Ohjausta helpottamaan tarvitaan siirtymisestä tiedottamista organisaatioiden välillä.

6. Kansainvälinen ja muu yhteistyö

- Yhteistyöllä ammattikorkeakoulun ja yliopiston välillä on pitkät perinteet. Hyvät ja osin vaikiintuneet suhteet eri yksilöiden välillä ovat tehneet yhteistyöstä joustavan ja antoisan molemmiin puolin. Kansainvälistä yhteistyötä on ollut muun muassa käytännön harjoittelussa.

Kansainvälinen yhteistyö eri aloilla

- **KuY ja Savonia-amk:** Harjoitteluun liittyvää kansainvälistä yhteistyötä on ollut Leonardo-ohjelman tiimoilta. Amk:lla paljon yhteistyötä eri yliopistojen kanssa esim. Saksassa, Englannissa, Venäjällä ja Virossa. European Social Work-maisteritasolla, johon voi hakeutua ulkomaalaisia opiskelijoita. YTK-opiskelijat voivat valita European Social Work-suuntautumisen, jolloin opiskelumoduulit tuotetaan yhteisen verkoston kautta verkkomateriaalina. Materiaali on tuotettu eurooppalaisessa verkostossa. Opetuskielenä toimii Englanti.
- **Humak, KuY, Savonia-amk:**

Yhteistyön kehittäminen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opetuksessa

- Ammattikorkeakoulun ja yliopiston opetuksessa voidaan hyödyntää yhteisiä kansallisia ja kansainvälisiä asiantuntijaluentoja mm. seuraavilta alueilta: sosiaalipoliittiset kysymykset: globalisaatio, sosiaalinen turvallisuus, sosiaalinen pääoma. Nuorisotyö, sosiaalipedagogiikka, lastensuojelun työmenetelmät, gerontologia. Yhteisenä kehittämiskohteena voisi olla harjoittelu ja siihen liittyvä harjoittelunohjaus, sillä sosionomi (AMK) –opiskelijat sekä sosiaaliryöntekijäopiskelijat käyttävät osittain samoja harjoittelupaikkoja > työparityöskentely. Itä-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen kautta yhteistyötä tehdään tällä hetkellä lastensuojelun alueella. Ammattikorkeakoulu ja yliopisto ovat edustettuina Pohjois-Savon lastensuojelun kehittämisryhmässä sekä Itä-Suomen lastensuojelun osaamisverkoston tukityöryhmässä. Lastensuojelun osaamisen kehittämiseen on tehty hankehakemus. Yhteistyön mahdollisuuksia on konkretisoitu Pohjois-Savon sijaishuollon yksikön toiminnassa.

Sosiaalialan kehittämishankkeissa voisi toteuttaa yhteisiä tutkimushankkeita, joissa yliopiston opiskelijat tekisivät tutkimusosuuden ja ammattikorkeakouluopiskelijat tekisivät käytännön sovellutuksia.